

3. Гайдучок С. Пів століття сокільських видань. – Львів, 1937. – 53с.
4. Жарський Е. і Р. М. Сокіл // Енциклопедія українознавства. Словникова частина. – Париж–Нью-Йорк: Молоде Життя, 1976. – Т.8. – С.2940–2942.
5. Жарський Е. Основи Сокільства. – Львів, 1937.-32с.
6. Халендар “Вістий з Запорожжа” на 1914 р. І річник / Упорядники І. Боберський і С. Гарук. – Львів, 1913. – 224 с.
7. Круковський О. Емблематика українського спортивного-просвітнього товариства “Сокіл–Батько” у Львові // Друга наукова геральдична конференція (Львів, 19–21.11.1992). Збірник тез повідомлень та доповідей. – Львів, 1992. – С. 34-36.
8. Препор. Львів, Б.Р.В. – 8 с.
9. Сокілські Вісти ч. 7 //Свобода. 1908.15 жовтня.
10. Сокілські Вісти. 1928. лютий.
11. Сокілські Вісти. 1928. квітень.
12. Сокілські Вісти. 1936. лютий.
13. Сокілські Вісти. 1937. січень.
14. Троїцький Красназавчий здвиг Українського Сокільства з нагоди 40-ліття Сокола–Батька в днях 30 червня і 1 та 2 липня 1934 р. у Львові. – Львів, 1934.-16 с.
15. Федусевич М. Наші прапори // Вісти з Запорожжа. – Львів, 1913. 30 квітня.
16. ДДА України у Львові, ф.312, оп. 1, спр. 1, 16 арк.

SYMBOLICS OF THE SPORTS ASSOCIATION “SOKIL”: THE ROOTS AND THE GENESIS

Andriy SOVA

Ivan Franko National University of L'viv

The article deals with the analysis of the symbols of the Ukrainian association “Sokil” that existed in the Eastern Galicia since 1894 till 1939. Special attention is paid to the flags, rewards, emblems and stamps. Thus the research highlights the most typical attributes of the numerous associations under the general title of “Sokil”.

«СПОРТОВІ ВІСТИ» – ЯК ПРЕДТЕЧА ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКОЇ СПОРТИВНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

Іван ПАРІЙЧУК

Львівський державний інститут фізичної культури

Актуальність та наукова новизна. Одним із важливих чинників розвитку спорту є різноаспектна діяльність засобів масової інформації. За певних обставини засоби масової інформації слугують швидким інформаційним джерелом, матеріалом

для аналітичних узагальнень, неабияким підґрунтям спортивної політики в державі.

Для розвитку української галузевої преси характерним є етап формування та утвердження окремих спеціалізованих газет та журналів. Однак цей процес відбувається майже хаотично, без врахування здобутків та надбань в сфері розвитку української спортивної журналістики, особливо періоду 30-х років ХХ століття, яка тривалий час замовчувалася й на науковому рівні практично не досліджувалася. Існують окремі фрагментарні дослідження, які тільки частково торкаються проблем історичного розвитку української спортивної журналістики (Житарюк М., 1999; Лось Й., 1992; Вацеба О., 1997; Трофим'як Б., 2001).

Мета роботи. Проаналізувати специфіку випуску, цільову спрямованість, зміст та структуру однієї із найпопулярніших серед спортивних видань Західної України 30-х років ХХ століття – газету “Спортові Вісти”.

Дослідження проводиться відповідно до теми 1.1.4 “Історико-методологічні засади розвитку української фізичної культури” Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2001-2005 рр. Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України з номером державної реєстрації 0102U002641.

Методи дослідження. У цій роботі для вирішення поставленої мети використовувалися методами аналізу спеціалізованої літератури, елементи контент-аналізу, теоретичної інтерпретації; порівняльного аналізу, історико-логічного узагальнення. Для з'ясування окремих деталей частково використано метод опитування, до участі в якому залучалися окремі вчені-історики, колишні учасники, симпатичні та очевидці спортивних подій в Західній Україні 20-30-х років ХХ століття.

Організація дослідження. Під час дослідження нами опрацьовано фонди наукових бібліотек міста Львова, Тернополя, Чернівців, архівні збереження, приватні колекції українських спеціалізованих періодичних видань Західної України першої третини ХХ століття.

Основні результати дослідження.

Перше число ілюстрованого тижневика “Спортові Вісти” з’явилося 12 квітня 1931 року, а останнє – 1 грудня 1931 року. За цей період вийшло 20 чисел, з яких 10-11 та 19-20 спарені. Видавав і редагував “Спортові Вісти” – Карло Мулькевич, який призначив відповідальним за редакцію молодого, талановитого львівського шахіста Степана Попеля. Тижневик форматом 35,5 x 25 см. виходив на 8-ми полосах, а спарені, відповідно, на 16-ти, накладом 500 примірників. Передплатна ціна на рік – 14 золотих, на півроку – 7 золотих, на три місяці – 3.50 і на один місяць – 1.20. Вартість окремого числа – 30 сотиків. В той же час, річна передплата місячника «Сокільські Вісти» становила в краю – 6 золотих, вартість окремого числа – 50 грошів [1]. При тому місячна вартість найстарішої і найпопулярнішої щоденної газети «Діло» була 5 золотих, а окремий примірник коштував – 25 сотиків [2].

З першого до п’ятнадцятого номерів “Спортові Вісти” виходили як ілюстрований тижневик, а розпочинаючи з шістнадцятого, який побачив світ 1 жовтня 1931 року – як орган “Спортивного Союзу у Львові” – найвищої керівної української спортивної структури.

Аргументуючи необхідність видання спортивного тижневика, в статті “Від редакції” (ч.1) наголошується: “Випускаючи перше число “Спортових Вістей”, хочемо зрушити байдужість, збудити зацікавленість й поширити знання спорту серед найширших мас українського народу”¹ [3]. Також в статті зазначається, що “Спорт – сьогодні вже не

¹ Тут і далі в цитатах збережено мову оригіналу

проєкція людей і не діточа забавка. Спортовий рух вглибився в суспільні кола в усіх культурних народів і виборів собі належне і всестороннє зрозуміння. Спорт має свою історію, літературу і наукові досліди, яким поважні вчені присвятили своє знання, свою працю передали людському поколінню“ [3]. З кожним разом все більше відчувається усвідомлення того, що спорт, фізична культура стають невід’ємною частиною суспільного буття. Навіть на основі цієї цитати редакційного матеріалу можна зробити висновок про значні зрушення в свідомості галичан за десять післявоєнних років щодо фізичного виховання тіла. Проте, як далі зауважується: “Ідея українського спорту втискається в рамки нашого щоденного життя, але на жаль не вкорінилася ще глибоко і не вислизає в українському громадянстві того зрозуміння, що спорт виховує націю“ [3]. Ось це основа розвитку фізичної культури і спорту нації в умовах окупаційного режиму.

Ще одним важливим моментом в діяльності спортивного видання є те, що його редакція, усвідомлюючи взаємозв’язок між газетою і читачами, закликають останніх стати дописувачами та інформаторами про ті чи інші спортивні події: “...звертається редакція до всіх українських спортових товариств, до всіх спортсменів з проханням допомогти її змагання й надсилання матеріалів про життя на місцях, – щоби “Спортові Вісті” були живі й цікаві “ [3].

Проведене нами дослідження дозволило стверджувати, що розпочинаючи з першого числа тижневика ми можемо говорити про стабільну рубрикації кожної полоси. Тому дому 1 і 2 полоси присвячені футбольній тематиці, зокрема традиційними стали звіти про центральний матч туру за участю футбольної команди С. Т. “Україна”. Бо, як зазначає в матеріалі “Копаний м’яч“ (ч. 2): “Це одинока “А” класова дружина, яка геть боронить національні барви“ [4]. Зауважимо, що звіт про матч приваблює читача красою композиції, яка допомагає розібратися, де головне, а де другорядне. Замість назви матеріалу, на всю ширину полоси подаються набрані великим шрифтом назви команд – учасниць і результати першого та другого тайму: «Україна» – «Спартак» 3 : 0 (2:0) чи «Україна» – «Польонія « 4 : 4 (2:3) та інші.

Тим же чином звіт про футбольний матч ставав легкодоступним і читач отримував найбільш цінну інформацію не затрачаючи багато часу. А вже статистичні дані, тобто таблиці турів з назвами команд різних ліг, результати матчів за участю інших команд, інформація про наступний тур та інше, подавалися на другій полосі. І при цьому, як на першій так і на другій полосах є достатньо «повітря», матеріали мають відповідні відступи, розбиті різними лінійками та відбивками, використано різноманітні шрифти.

Також, зауважимо, що кожний наступний матч команди С.Т. «Україна» із спортивним рекламувався на останній полосі номера тижневика.

Такий порядок висвітлення матеріалів залишався з першого до п’ятнадцятого номера «Спортових Вістей». Розпочинаючи з шістнадцятого числа, тобто з часу, коли тижневик стає органом «Українського Спортивного Союзу», на першій полосі розміщуються аналітичні матеріали, теоретичні статті, в яких піднімалися важливі питання щодо розвитку масової фізичної культури і спорту. Наприклад, «Жінка і спорт» автор В.К., «Спорт – як творчий чинник мови» (ч.17) автор др. С.Дмоховський, «Про лещетарський тренінг» (ч.18) автор Ойген, «Джію – Джітсу – японський спорт» (ч.19 – 20). При цьому в кожному номері на першій полосі розміщувалося офіційне повідомлення від ради «Спортивного Союзу» і, звичайно, одна чи дві світлини. Друга світлина також змінилася кардинально. Тепер у лівому куті «горища» розмістилися повідомлення, які можна назвати передовими статтями. Зокрема, статті голови У.С.С. Дмоховського «Виховуймо у спорті !» (ч. 16), «Чого треба?» (ч. 18), др.

Богдана Гнатевича «Спорт на село!» та інші. Поруч з цим розміщено матеріали під назвами: «Краєві легкоатлетичні змагання у Львові», «Ситківкові змагання за мистецтво укр. студента», «Гаківка», «В берлінському «Спортпаласті» та інші. Тобто, редакція «Спортового Вісника» намагалася урізноманітнити полосу іншими аналітичними матеріалами. Але при цьому втрачалася інформаційна насиченість спортивного видання.

Характерною особливістю тижневиків, в тому числі й «Спортових Вістей», є їх періодичність, яка зумовлює надавати підсумкову інформацію не за день чи два, а за 6 – 8 днів. До того ж необхідно пам'ятати, що читач вже мав змогу отримати інформацію про ту чи іншу спортивну подію і тому переказувати вже відоме – втрачати читача, зменшувати наклад. Необхідно знайти таку «золоту середину», яка б не повторювала відоме і мала щось своє, оригінальне. Як показав наш аналіз, творчий колектив «Спортових Вістей» перебував в постійному пошуку. Керівники тижневика – Карло Мулькевич та Степан Попель, в першу чергу виходили з того, що тижневик розрахований на етнічне українське середовище, українського читача, а тому кожний номер «Спортових Вістей» з'являвся наступного дня після гри найпопулярнішої української футбольної дружини С.Т. «Україна». Тобто, український читач в умовах національного гніту мав можливість отримувати інформацію з «перших рук».

Наступний крок – це аналітичні статті виховного, спортивно – патріотичного змісту, спрямовані на підняття свідомості та національної гідності українців. Власне, такі матеріали розміщувались переважно на третій полосі. І, якщо, в першому номері вся третя полоса віддана під інтерв'ю з головою футбольної секції С.Т. «Україна» Є. Чучманом, що виправдано, то вже в наступних числах своє місце посіли вказані вище матеріали. Хоча, і в першому номері «Спортових Вістей» є такий матеріал під назвою: «Спорт, руханка і старше громадянство» (ч. 1). Автор, який підписався криптонімом «Мч» (Карло Мулькевич – І.П.) говорить про необхідність занять фізичною культурою людей старшого віку. Бо:» Чоловік в старшому віці стає змучений життям і байдужий. Намагається здобути життєву енергію і силу різними штучними середниками... Але хто вже раз збудить своє тіло з фізичного лінивства і стане систематично займатися руханкою і спортом, той відчує їх додатній вплив на свій організм, той полюбить спорт і стане вірним засаді: «через рух – до життя» 3. Необхідно поєднувати розумову працю з фізичними вправами, зазначає автор статті «...гарні плями національні кличі остають нездійсненими з приводу недостачі залізної витривалості, якої може навчити тільки фізично й морально здоровий спорт» [3].

Намагаючись продовжити розпочату тему щодо занять фізичною культурою і спортом української спільноти, автор, у другому числі «Спортових Вістей», на третій полосі подає матеріал під назвою «Молодь і спорт». Він зауважує, що спорт в середовищі української молоді не став потребою життя, можливо, через брак кваліфікованих вчителів, малої кількості спортивних споруд, спорядження. Можливо все це відіграє певну роль, але не головну. А головне в тому, що: «...наше громадянство ставиться до спорту не тільки байдужо, але навіть ворожо» [4]. Водночас представники інших народностей, які проживають у Львові, підтримують розвиток спорту серед своєї учнівської та студентської молоді, усвідомлюючи, що: «Спорт не тільки грає велику роль в розвитку нації, але також має дуже велику вагу для кожної одиниці зокрема... спорт розбуджує в душі риси шляхотности, лицарства, дає силу волі, кріпить дух, відтягає від моральної отруї, творить нову генерацію: здорову на тілі й душі» [4]. Закінчує автор свою статтю словами, які звучать актуально і сьогодні: «Нації не треба молодих старців, а енергійної й фізично сильної молоді» [4].

Тільки завдяки масовості, фізична культура і спорт можуть стати визначальними в підготовці поневоленого народу до боротьби за своє визволення, до розбудови своєї держави. Адже: «Успіхи в спорті красномовно свідчать про фізичну силу і здібність нації в самоорганізації» [6] – таку думку висловлює автор статті «Спорт – у маси!», який підписався криптонімом Ю. Г. в четвертому номері «Спортових Вістей». «Ще вище стоїть гасло, коли спортовим рухом охоплені...широкі маси...весь нарід,» – продовжує автор. Також з великим боєм доводиться констатувати факт, що українці часто нехтують гаслом: «Льохортовому тілі – здоровий дух». Через це, в загальному підсумку, за рівнем розвитку фізичної культури і спорту «... ми стоїмо позад усіх» [6]. А щоб виправити цю ситуацію необхідно терміново: «...не гаючи ані хвилини» висунути на повістку дня гасло: «За розвиток спорту» [6]. До цієї ж теми щодо важливості і необхідності занять фізичною культурою і спортом звертається голова С.Т. «Україна» М. Лазорко в матеріалі: «Спільними зусиллями до розвою рідного спорту» (ч. 7). Він наголошує, що «...спорт виконує серйозні й важливі функції культурної людини». Тільки заняття фізичною культурою і спортом зміцнюють тіло, тренують м'язи, бадьорять дух, а все це разом «...плекає так потрібну людині здоровий дух і тіла» [8]. Далі голова С.Т. «Україна» наголошує на важливості ролі спортивних організацій, серед яких на першому місці стоїть очолюване ним товариство. Для цього він підкреслює, що «...наша дружина не має тенденції бути «обранцем», «незалежним спорту», а стоїть на позиціях гасла «Спорт у широкі маси». Адже тільки масовість може призвести до великих перемог, які доведуть «що наша нація міцна, живуча і незалежна», як це доводять спортсмени С.Т. «Україна». Продовжуючи цю думку він пише: «Душа якого українця не радіє, коли спортсмен «України» пописує на спортівному гризці, перемагаючи противника. Хіба не є це прекрасним громадським вихованням, засобом національної єдності, формою ідейно – духовного зближення та симпатій до свого рідного?» [8].

Якщо перші числа тижневика були більше зорієнтовані на львівського читача, то завдяки важливості піднятих тем, збільшується коло зацікавлених осіб і в інших містах Галичини. Зокрема, у восьмому числі тижневика автор статті «Кілька зауваг на тему спорту» Роман Ганчук з Перемишля, продовжуючи розпочату тему, зауважує, що в останній період рівень розвитку фізичної культури і спорту зріс у всіх державах Європи. Адже всі зрозуміли, що тільки здоровому, загартованому воїну до снаги виконати завдання перед ним і захистити інтереси своєї держави. А сильними і здоровими може «...людей зробити тільки спорт» [9]. Автор продовжує свою думку, пише, що: «Спорт ... є не лише чинником гартуючим... але й виховним». Він пише, що люди з різних соціальних груп, адже «...побіч одиниць богатих змагаються і люди з бідних верств». Також спорт відіграє велику соціальну роль, адже його не можна ні до якої партії належить спортсмен, ні його переконання. Важливим вважається те, що «...він зближує всіх вправляючих, творить з них одну велику родину на основі одної ідеї.» Далі автор з гиркотою констатує: «Наш спорт полишений сам собою, залишається без жадної допомоги зі сторони громадянства». Проте, як би гирко не була доля бездержавної нації. І, навіть, в умовах несприяння з боку офіційної влади, як в бюджеті Польщі «...призначено 9 мільйонів золотих на тілесне виховання» і незалежні спортивні структури не одержуючи жадної копійки, навіть в цих умовах український спорт виживав і давав собі раду.

У наступних номерах «Спортових Вістей» ця тема піднімається в статтях Івана Лазорки «Спорт чи рекорд»(ч.6), Василя П. «Фізична й моральна вартість спорту» (ч. 7), «Ще про виховуюче значіння спорту (ч. 12), «За вибір спорту» (ч.15), В.Колодія «Спорт і маса» (ч. 3) та інші.

Відомо, що стійкість тематичної та жанрової композиції видання виробляє в читача своєрідну модель очікування, тобто поліпшує ознайомлення з матеріалами номера, привчає шукати матеріали на звичному місці, виробляє готовність сприймати публікації номера в добре знайомих і звичних формах, тому з повна можна говорити про те, що тижневик «Спортові Вісті» – перше спеціалізоване українське спортивне видання, в якому є намагання дотримуватися законів професійної журналістики. Як вже було зауважено, кожна газетна полоса тижневика має свою тематичну добірку матеріалів та постійність рубрик. Зокрема, яскравим підтвердженням цього є розміщення на 4-7 полосах «Спортових Вістей» стабільних рубрик.

Найбільшої уваги заслуговує рубрика «Спортове життя в краю». Під нею подаються інформаційні повідомлення про змагання, та участь в них представників українських спортивних товариств та клубів Галичини. Як правило, в одному числі під цією рубрикою розміщується 3-5 заміток про змагання з різних видів спорту. Переважає, як правило, інформація про «копаний м'яч» (футбол). Проте, варто зауважити, що крім технічних результатів, переліку прізвищ гравців команд, вперше подавалася інформація про суддів та кількість глядачів. Як правило, ця кількість глядачів не перевищувала 250-600 осіб. Стабільність у «Спортових Вістях» рубрики «Спортове життя в краю» народжує новий тип дописувачів газети, власних кореспондентів. Наприклад, до них можна віднести Леоніда Бачинського, С.Ганчука, Л. З. з Перемишля, які інформували читачів про справи в місцевих товариствах та клубах «Беркут», «Сянова Чайка», «Кармелюк», «Сян», «Спартак». Про спортивні досягнення У.С.К. «Сокіл» з Коломиї та «Бескид» з Надвірної інформував Е.О. Про досягнення У.С.К. «Перемога» з Нового Яричева розповідав Йосиф Дачкевич. Надходила інформація з Бродів («Богун»), зі Здолбунова («Гарт»), Стрия («Скала») від Петра Бурачка, Я. Михалюка, Г.Л., Сави та інших. Також були передруки з інших українських видань, зокрема «Українського життя» (Станиславів), хоча «Спортові Вісті» мали повну інформації від постійних дописувачів про ситуацію в У.С.К. «Пролом» (Станиславів), У.С.Т. «Поділля» (Тернопіль), У.С.К. «Бескид» (Турка), У.С.Т. «Зоря» (Ходорів), У.С.Т. «Підгір'я» (Дрогобич) та інших більших і менших спортивних осередків зі всього краю.

Спортивна інформація в кілька рядків про місцеві, державні, європейські чи світові події подавалася в постійній рубриці «Спортові новини». При тому, враховуючи величезну інформації в перших числах тижневика назва рубрики звучала як «Спортові новинки» (ч. 2, 3, 5). Телеграфний спосіб подання спортивних новин в цій рубриці дозволяв знайомити читача, в першу чергу, з результатами (рекордами) переможців змагань з різних видів спорту інших держав: «Дуда (Чехословаччина) добув новий чеський рекорд в меткулю 15.08.» (ч. 9), «Два рекорди вирівнено в Америці. Істман – 440 ар. в 47,7; Вікофф – 100 ар. в 9,5 сек.» (ч. 9), «Змагання легкоатлетичні: Італія – Франція 78 : 69» (ч. 10 – 11). Відкриття спортивних споруд: «Святочне отворення ступениці Чорних відбудеться в червні. Конструкція будови: залізобетон» (ч. 2), «В неділю 21 червня ц.р. відбудеться торжественне посвячення спортивного грища в Станиславові при вул. Собіського, 24 (окружний Союз Кооператив)» (ч. 10 – 11). Важливі повідомлення світового значення: «Олімпіада в 1936 р. відбудеться найправдоподібніше в Барцельоні» (ч. 5); «Рік 1936 У Олімпійські Ігрища влаштуватиме Німеччина, у своєму столичному городі. Берлін дождася своєї пошести» (ч. 2). Також завдяки рубриці «Спортові новини», читач мав змогу отримувати інформацію про окремих відомих спортсменів: «Кобзар і Грищук, як вже повідомляють надалі гратимуть в Україні» (ч. 2), «Підлісецький, відомий копун України, виїжджає з рамени «Сокола Батька» на сокільський курс тренерів, який відбудеться в

маю б.р. в Празі», «Мица Йосифа з Ресовії покарано 1 тижн. дискваліфікацією з піврічним завішенням кари за брутальну гру на змаганнях з Україною»(ч.3). Також, рубрика «Спортові новини» виконувала в тижневику роль своєїрідної «дошки оголошень» про наступні змагання, проведення різноманітних зборів, товариські зустрічі команд та інше. Кожне перше слово повідомлення виділялося. В середньому, під рубрикою «Спортові новини» подавалося 6 – 15 інформацій в залежності від числа тижневіка.

Ще однією постійною рубрикою «Спортових Вістей» стали «Шахові вісти». Переважно під неї віддавалася ціла полоса і тому, мабуть, доцільно говорити про «Шахові вісти», як про газету в газеті. Така практика була виправдана. Адже спеціалізованого шахового українського видання не було, а шанувальники цієї інтелектуальної гри в «Спортових Вістях» одержували всю необхідну інформацію, мали змогу розв'язувати задачі, присилати до редакції свої варіанти відповідей та цікаві пропозиції, знайомитися з комбінаціями партій за участю сильніших шахістів світу. Читачі були постійно поінформовані про виступи команди «Товариства Українських Шахістів» в чемпіонаті міста Львова («Шахова Ліга») в якому брало участь 13 команд-учасниць і за кожную команду виступало 10 гравців. Тобто, кожної неділі (день проведення змагань) зборювали перемогу 130 осіб. Ці матеріали подавалися в підрубриці «Лігові змагання». Також, можна виділити такі підрубрики, як: «Відомості з шахового світу», «Консультаційний турнір», «Поштова скринька», «Шахові новинки». І, практично, в кожному числі тижневіка на полосі «Шахових вістей» друкувалася шахова дошка з певною комбінацією для розв'язання. Крім того, до підбірки матеріалів на полосі часто входили теоретичні статті, наприклад «Рубінштайн у Львові», «Старе питання» (ч.2), «Турнір в Берліні» (ч. 4), «Національний турнір в Будапешті» (ч.12) та інші. Власне для того, щоб кваліфіковано, з номера в номер, подавати шахову інформацію з аналізом шахових задач, необхідно в редакції мати шахового фахівця. Таким фахівцем в «Спортових Вістях» був відповідальний за редакцію Степан Попель. Згодом, він стане одним з найсильніших шахістів Західної України, Європи та Північної Америки.

До постійних рубрик ми також відносимо рубрику «Всячина». Хоча вона вперше з'явилася в 17 числі «Спортових Вістей», тобто тоді, як тижневик став органом «Українського Спортивного Союзу». Переважно до цієї рубрики потрапляли замітки, які не відходили за змістом до вже існуючих. Наприклад, «През. Масарик про спорт і фізичне виховання», «Чи явний професіоналізм у Польщі?», «Чи Х. Олімпіада буде відложена?» (ч.17), «Складані лещети», «Зєдинення чеського спорту», «Цікавий спортовий осяг мандрівництва» (ч.18) та інші.

Відомо, що на спортивні результати впливають різноманітні чинники. І, не в останню чергу, правильний і здоровий спосіб життя, розпорядок дня, харчування, дієта, умови тренувань та багато іншого. Тому поруч з матеріалами постійних рубрик друкуються фахові матеріали рекомендаційного характеру. Наприклад, у статті «Спортовець та його життя» (ч.2) відомого спортивного діяча, популярного журналіста Е. Марського, наголошується, що «Тренінг та змагання вимагають від тіла багато зусиль, воно мусить бути все готове. Тому гігієна тіла і цілого життя спортсменця мусить бути поставлена на найвищому рівні» [4]. Далі йде низка рекомендацій щодо сну, харчування, характеру споживання їжі. Слід зауважити, що стаття мала важливе прикладне значення для фізкультурників-аматорів з віддалених сільських районів.

Серед чинників, які впливають на результати змагань є невідповідність фізичних навантажень з фізичними можливостями спортсменів. Щоб уникнути травм, навантажень на організм необхідний медичний контроль. Для цього у кожній команді,

клубі, спортивному товаристві мають бути лікарі. А якщо їх немає, тоді, за рекомендацією автора статті «Лікарська самоконтроля в спорті» (ч. 5) потрібно самому спортсменові контролювати свій стан різними доступними методами. Зокрема, наводилися приклади, що перевірити силу легенів можна через затримання дихання. Чим більше спортсмен тренується, тим більше може затримувати повітря в легенях. Також, спортсмену потрібно постійно вимірювати серцебиття, знати свій ріст, об'єм грудної клітки, вагу та інше [7].

Постійно зростала роль судді, тобто людини, яка мала бути добрим фахівцем з тому чи іншому виді спорту. А таких серед українців, як зауважує М.- автор статті «Потреба українських суддів», було ще мало. А ті, що були всі входили до польської колегії суддів. Тому, продовжує автор матеріалу, необхідно було організувати українську колегію суддів для поліпшення ситуації. Ця важлива тема одержала своє продовження в матеріалі «Спортивний суддя та його обов'язки» (ч.10-11) підписаним псевдонімом Меку (Мулькевич – І.П.).

Крім того, важливою для тижневика залишається просвітницька діяльність в галузі популяризації різних видів спорту. Зокрема, необхідно виділити матеріали: «Лекція заправки до відбиванки» (ч.3) – автор Меку (Мулькевич – І.П.), «Водний м'яч» (ч.4) – автор А.К. (Анатоль Курдидик – І.П.), «Мандрівництво» (ч. 7) – автор др. Ст. Я., «Футбольний тренінг і тактика» (ч. 8,9,10-11) – автор Т. Франко, «Недостачі і парадокси легкої атлетики» (ч. 12,13) цього ж автора, «Водний спорт» (ч. 10-11,15) – автор Л. Запорізький, «Гаківка» (ч. 18,19-20) – автор М.Д.

Заслужують на увагу чотири фейлетони Анатолія Курдидика. Цей жанр досить специфічний і вимагає досконалого володіння матеріалом, у даному випадку спортивним, і тому не кожному журналісту під силу. Проте, Анатоль Курдидик зумів за простими, на перший погляд, фактами зі щоденного життя побачити неабияку проблему, яка вимагала негайного висвітлення. В фейлетоні «Перший виклад про спорт» (ч. 4) автор, з властивим йому гумором критикує недоліки одного початкуючого спортсмена, який ще нічого не досягши, уявив себе неперевершеним. Наступний, «Другий виклад про спорт» (ч. 5) присвячений критичній оцінці команди молодих спортсменів. А в третьому та четвертому «... викладах про спорт» (ч. 6,7) під критику потрапила поведінка вболівальників та глядачів на трибунах, які замість підтримки спортсменів своєї команди займаються критиканством та образливими вигуками на адресу окремих учасників спортивного дійства. Також, не оминув своєю увагою автор й психологію жінки – вболівальниці на трибуні, яку не стільки цікавить спортивне змагання, як участь у ньому окремих молодих людей.

Знайшлося місце на шпальтах «Спортових Вістей» і поетичному слову. Зокрема читачі тижневика ознайомилися з віршами Івана Черняви «Пісня м'язів» (ч.1) та Уляни Кравченко «3 пісень спортсменів» (ч.7).

Заслужує на увагу і остання 8 полоса тижневика «Спортові Вісти». Переважно читач мав змогу побачити інформацію рекламного характеру. Так, постійною стала рубрика «Кіна у Львові,» під якою розміщувалися повідомлення про нові фільми в кінотеатрах міста. Змінними, чи такими, які з'являлися час від часу були рубрики: «Спортовий гумор» (ч. 5,8,9), «Наша поштова скринька» – своєрідне листування з читачами та дописувачами тижневика (ч. 5,9,12,19-20). Часто на восьмій полосі з'являлися оголошення про вихід у світ чергового українського часопису чи заклик підписувати вже існуючий. Зокрема, читачі «Спортових Вістей» отримали інформацію про часописи «Українське життя» (Станіславів), «Вогні» (Львів), «Неділя», журнали «Кіно», «Літопис Червоної Калини», дитячу газету «Світ дитини». Практично, в усіх номерах на останній полосі розміщувалися

інформація про кожний наступний матч футбольної дружини С.Т. «Україна» з суперниками та закликає до читачів: «Передплачуйте «Спортові Вісти». І, звичайно, в кожному номері знайшла рекламу інформація про купівлю-продаж товарів, лікарські послуги, тобто реклама, яка приносила прибутки. Проте і вона не завжди могла допомогти. Адже в номері в номер розміщувалися звернення, прохання, заклики щодо передплати тижневика, звернення коштів за вже одержанні числа. «...Несовісний Післяплатник є найбільшим ворогом Видавництва. При нагоді завважуємо, що Спортові Вісти є одинокий спортивний журнал на українських землях, спирається виключно на власних силах і фондах...» [10], – говориться в редакційній статті спареного 10-11 числа тижневика. Далі, в 13-му числі тижневика адміністрація наголошує, що змушена наступні числа, які припадають на серпень – серпень, подавати у зменшеному вигляді, тобто не на 8-ми, а на 4-ох полосах. Набувши, не знайшовши коштів для подальшого видання, адміністрація тижневика просить підтримку в «Українському Спортовому Союзі» і вже 16-те число «Спортових Вістей» з'являється на восьми полосах, як друкований орган найвищої української спортивної структури. Проте, і ця переміна не стала виходом із складного матеріального становища, бо вже в цьому ж таки числі читаємо, що «Спортові Вісти» в зимові місяці (від жовтня до березня) будуть виходити лише двічі на місяць при тій самій ціні. Але наступного числа свої корективи і останнє спарене 19-20 число вийшло 1-го грудня 1931 року за ціною в 50 сотиків.

Загальний висновок.

Проведене нами дослідження дозволяє стверджувати, що тижневик «Спортові Вісти» за 1931 рік – перший спеціалізований український спортивний часопис початку тридцятих років, який вийшов на якісно вищий рівень висвітлення спортивних подій, організації роботи редакції взагалі та професійності кожного окремого журналіста. Адже, редактори тижневика – Карло Мулькевич та Степан Попель намагалися дотримуватися, хоч і частково вдалося, задекларованого в статті «Спортовці, розбудовуймо свій орган!» завдання щодо інформування читачів про розвиток української фізичної культури і спорту та розбудови спортивних осередків.

Вказавши з сучасної точки зору та вкрай важливим для тогочасної роботи редакції створення мережі добровільних дописувачів, так званих «спорткорів» та піднесення видання до кращих європейських зразків завдяки поставленим високим вимогам до себе «...редакція бажає мати не тільки реєстраційні, поверховні, звідомлення про спортивні улаштування, вправи, змагання. Жадаємо найдокладніших дописів у формі фейлетонів, критичних заміток, індивідуальних порад, побажань, описів». Необхідно подавати інформацію не тільки про те, що відбулося, тобто констатувати факт «...і навіть яких заходів, метод організаційних ужито, як реагував глядач на виступі, який викликало ефект, які хиби та як їх надалі усунути» [5].

Враховуючи те, що «Спортові Вісти» були єдиним на той час спеціалізованим українським спортивним виданням, хочемо зауважити, що тижневик намагався стати центром організації активного спортивного життя в краї. Проте, на заваді цьому, як показав наш аналіз, стало скрутне матеріальне становище, нерозуміння важливості занять фізичною культурою і спортом старшого покоління та складна економічна ситуація. Все це завадило «Спортовим Вістям» стабілізувати свою популярність, яка завжди є запорукою популярності та успіху видання.

Вважаємо, що сучасне осмислення та науковий аналіз газетної спадщини українського спорту є важливим підґрунтям для розбудови сучасної системи української галузевої журналістики.

Література:

1. Вацеба О. Нариси з історії західноукраїнського спортивного руху. – Івано-Франківськ, 1997. – 234 с.
2. Шаповал Ю. «Діло» (1880–1939рр.): Поступ української суспільної думки. – Львів, 1999. – 384 с.
3. Спортові Вісти. – ч. 1. – 1931. – 12 квітня.
4. Спортові Вісти. – ч. 2. – 1931. – 21 квітня.
5. Спортові Вісти. – ч. 3. – 1931. – 27 квітня.
6. Спортові Вісти. – ч. 4. – 1931. – 4 травня.
7. Спортові Вісти. – ч. 5. – 1931. – 11 травня.
8. Спортові Вісти. – ч. 7. – 1931. – 25 травня.
9. Спортові Вісти. – ч. 8. – 1931. – 2 червня.
10. Спортові Вісти. – ч. 10-11. – 1931. – 19 червня.

“SPORT NEWS” AS A PRECONDITION OF WESTERN-UKRAINIAN
SPORTING JOURNALISTIC

Ivan PARIYCHUK

Lviv State Institute of Physical Culture

The contents, structure and thematic orientation of one of the most popular Western-Ukrainian sporting newspapers “Sporting News” have been analyzed in the article.

**ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ СПОРТУ
НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ (НА МАТЕРІАЛАХ ДОНБАСУ)**

Ринат ШАМІГОЛОВ

Донецький державний інститут здоров'я, фізичного виховання і спорту

Дослідження історії спорту регіонів зарубіжні і вітчизняні фахівці вже давно називають однією із найважливіших передумов подальшого дослідження світової науки цього напрямку [1, 2]. З'ясування місцевих особливостей на тлі загальних закономірностей розвитку спорту дозволяють істотно поглибити сучасні знання і зрозуміти різноманіття світового і українського досвіду. Аналіз стану історико-педагогічної літератури доводить, що рівень дослідження історії спорту західної частини України значно випереджає східну, у тому числі Донбас [3, 4]. Водночас цей регіон один із найкрупніших за вітчизняним і світовим рівнем. Його соціально-економічне, етнічне, культурне різноманіття не може не знайти відображення в історико-спортивному напрямку і представляє неабиякий дослідницький інтерес. Крім того, донецький спорт відомий як олімпійський і світовий. Серед великих спортсменів легендарні Поліна Астахова, Лілія Підкопаєва, Сергій Бубка, Руслан Пономарьов та ін.